נים ולא נים תיר ולא תיר. *אומר רבי *נים ולא נים בתוך השינה כשניעור משנתו תיר ולא תיר בתחילת השינה *אך לא נרלה (ס) בטרבי פסחים (דף קכ:) דקאמר נתנמנמו יאכלו נרדמו לא יאכלו ואמר רב אשי ה"ד נתנמנמו נים ולא נים וכו' והתם מיירי בתחילת השינה בין נים ולא נים בין תיר ולא תיר *לכל"ל כפירוש רש"י דאי הוה אמר נים ולא נים הוה אמינא דתיר הוי תפי מנים ואי הוה אמר תיר ולא תיר ה"א דנים הוי תפי מתיר הלכך איצטריך תרוויהו וכולהו בתחילת השינה כדמפרש התם (ו) ובירושלמי מפורש נבי הך ברייתא עד כמה אוכל ושותה עד קרות הגבר וה"ה עד שיעלה עמוד השחר ובד"א שהתנה אכל לא התנה ויש אינו יכול לאכול:

אביי ורבא סיימי אפנתא.

פירוש במנהל שאין(ז) שוליים שו"א בלע"ז: **דאי** מאי מצער נפשיה עביד אי לא מאי מצער נפשיה לא עביד. ומשום הכי קאמר שמואל דלוה תעניתו ופורע דוקא היכי דלא מאי מצער נפשיה אבל היכי דמאי מצער נפשיה לא מאי לגוות תעניתו והכי מסקינא אם אמר הריני בתענית למחר צריך לצעוריה נפשיה ואינו יכול לגוות ופורע בחנם ואפילו אכל בשוגג ישלים אותו והרי"ש מסופק בדבר אם יכול לגוותו ולפרוע היכי דקביל עליה כבר להתענות והתענה עד תאי היום או רביע יום ואפילו לא מאי לצעוריי נפשיה אבל לא התענה ולאי דיכול לגוות אחר בשבילו אם אינה טעה ואכל בשוגג יאכל וישלים יום אחר ואם התענה בשבת כגון תענית חלום דצריך לפרוע כדאמר ובלבד דיחיד תעניתא לתעניתא אם אירע שיהיה ר"ח אותו יום לא יאכל אם לא יתענה אחר בשבתו וכן נרלה למ"ר אי': **מה** אם מוסיפה זקנים ביום אף טוס ביום. אבל בלילה לא תימה אמאי אוכלים ושותים מבעוד יום כל הלילה נמי היו יכולין לאכול ולשתות מה אם מוסיפה זקנים ביום אף טוס ביום אבל בלילה לא יום לומר דלא ליף טוס מאם מוסיפה אלא לענין עשיית מלאכה דדוקא מלאכה נמרינן מאם מוסיפה דהא לא כתיב בקרא אלא אם מוסיפה זקנים וקדשו טוס אבל אכילה לא כתיב בקרא:

איפוך

*נים ולא נים תיר ולא תיר דקרו ליה ועני ולא ידע אהדורי סברא וכי מדכרי ליה מדכר/ אמר רב כהנא אמר רב יחיד שקיבל עליו תענית אסור בנעילת הסנדל - חיישינן שמא תענית צבור קיבל עליו, היכי ליעבד? אמר רבה בר רב שילא לימא הכי: לאמר אהא לפניך בתענית יחיד "אמרו ליה רבנן לרב ששת הא קא חזינן רבנן דמסיימי מסייהו ואתו לבי תעניתא, איקפד ואמר להו דלמא מיכל נמי אכול, אביי ורבא מעיילי כי מסיימי אפנתא מרימר ומר זוטרא מחלפי דימינא לשמאלא ודשמאלא לימינא רבנן דבי רב אשי נפקי כי אורחייהו סברי כי הא דאמר שמואל "*אין תענית צבור בבבל אלא תשעה באב *בלבד/אמר רב יהודה אמר רב "לוה אדם תעניתו ופורע כי אמריתה קמיה דשמואל אמר לי וכי נדר קבל עליה א) דלא סגי דלא משלם, לצעורי נפשיה קביל עליה, אי מצי, מצער נפשיה, אי לא מצי, לא מצער נפשיה איבא דאמרי אמר רב יהודה אמר רב לוה אדם תעניתו ופורע כי אמריתה קמיה דשמואל אמר לי פשיטא לא יהא אלא נדר, נדר מי לא מצי בעי לשלומי ומיזל למחר וליומא אחרינא, *רב יהושע בריה דרב אידי איקלע לבי רב אסי עבדו ליה עגלא תילתא אמרו ליה ליטעום מר מידי, א"ל בתעניתא יתיבנא, אמרו ליה ולוזיף מר וליפרע לא סבר מר להא דאמר רב יהודה אמר רב לוה אדם תעניתו ופורע? אמר להו תענית חלום הוא ואמר רבה בר מחסיא אמר רב חמא בר גוריא אמר רב יפה תענית לחלום כאש לנעורת (*אמר) רב חסדא "ובו ביום ואמר רב יוסף "ואפילו בשבת *מאי תקנתיה 'ליתיב תעניתא לתעניתא: **מתני'** 'עברו אלו ולא נענו בית דין גוזרין ג' תעניות אחרות על הצבור *אוכלין ושותין מבעוד יום ואסורין במלאכה וברחיצה ובסיכה ובנעילת הסנדל ובתשמיש המטה ונועלין את המרחצאות, "עברו אלו ולא נענו ב"ד גוזרין עליהן עוד שבע שהן י"ג תעניות על הצבור, *הרי אלו יתרות על הראשונות שבאלו מתריעין ונועלין את החנויות: *) בשני מטין עם חשיכה ובחמישי מותרין מפני כבוד השבת, *"עברו אלו ולא נענו ממעטין במשא ומתן בבנין ובנטיעה באירוסין ובנישואין *ובשאילת שלום בין אדם לחבירו כבני אדם הנזופין למקום, היחידים חוזרין ומתענין עד שיצא ניסן, *יצא ניסן וירדו גשמים סימן קללה שנא' "הלא קציר חטים היום וגו': **גמ'** בשלמא כולהו אית בהו תענוג: דרחיצה וסיכה ותשמיש המטה, אבל מלאכה צער הוא: אמר רב חסדא אמר רב ירמיה בר אבא אמר קרא "קדשו צום קראו עצרה אספו זקנים כעצרת מה עצרת אסור בעשיית מלאכה, אי מה עצרת מאורתא אף תענית נמי מאורתא: אמר רבי זירא לדידי מיפרשא לי מיניה דר' ירמיה בר אבא אמר קרא "אספו זקנים" דומיא דאסיפת זקנים מה אסיפת זקנים ביום אף צום נמי ביום, ואימא *מטיהרא? אמר רב שישא בריה דרב אידי מסייע ליה לרב הונא דאמר **) מצפרא כינופיא, היכי עבדי? אמר אביי מצפרא עד פלגא דיומא מעיינינן במילי דמתא, מכאן ואילך: ביעא דיומא קרינן בספרא ואפטרתא מכאן ואילך בעינן רחמי שנא' "ויקומו על עמדם ויקראו בספר תורת ה' אלהיהם רביעית היום ורביעית מתודים ומשתחוים לה' אלהיהם איפוך

*) [פרש"י על זה לקמן דף יד:]

אית ליה למשתי כו'. וכן כתב ופירש רבינו הגאון זצ"ל *). אמר רב יחיד שקבל עליו תענית אמר רבה בר רב שילא לימא הכי מחר אהא בתענית יחיד דאי לא חיישינן שמא תענית צבור קביל עליה ואסור בנעילת הסנדל כו'. ואסיקנא רבנן דבי רב אשי באלו התעניות השנויות במשנתנו הוו מסיימי מסאנייהו כי אורחייהו ואתו לבי תענית. סברי לה כשמואל דאמר אין תענית צבור בבבל אלא ט' באב בלבד. וכך הלכה: אמר רב יהודה אמר רב לוה אדם תעניתו ופורע. פי' היכא דאיכא צערא או אונס וכיוצא בו. לוה תעניתו ופורע דאמרי לא יהא אלא נדר מי לא פרע למחר וליום אחרא כ"ש תענית. ושמעינן הא סברא מדברי שמואל דאמר צערא קבל עליה אי מצי מצער נפשיה כו'. מכלל דרב במצומצר הוא דאמר: יפה תענית לחלום כאש בנעורת וכו' ביום אפילו בשבת. וכן הלכתא. ויתיב תעניתא לתעניתא ומפורש בשבת בפ' א': [מתני'] עברו אלו ולא נענו ב"ד גוזרין ג' תעניות כו'. ואקשינן בשלמא רחיצה וסיכה ונעילת הסנדל וכיוצא בהן משום תענוג אלא מלאכה אמאי צערא הוא ומשנינן אמר קרא קדשו צום קראו עצרה. פי' קראו עצרה לקידוש (היום) [הצום]. מה עצרת אסור במלאכה אף צום אסור במלאכה. ומאימתי איסורו משעת אסיפת זקנים ואימתי אסיפת זקנים ביום. שנאמר תקעו בציון הריעו בהר קדשו ירגזו כל יושבי ארץ כי בא יום ה'. אמר רב כהנא כינופיא מצפרא. היכי עבדינן. אמר אביי מצפרא עד פלגא דיומא מעיינינן ולפניא דיומא. קרינן בספרא ובאפטרתא. ורבעא בתורא

*) עי' נרא"ש כאן שכתב כל דברי רבינו בכאן וכתב ראיה לדבריו ע"ש.

רבינו גרשום

דסיימי סנדל ה"נ יכולין לאכול: סיימי אפנתא שנעלין עליונו של סנדל העור שעל הרגל אבל הענץ שתחת הרגל לא היו מניחין. סברי לה כשמואל דאמר אין תענית צבור בבבל לפיכך אין אסורין בנעילת הסנדל שהן י"ג

גליון הש"ס

תוס' ד"ה נים וכו' אומר רבי נים ולא נים כתוך שינה. כתחלת השינה. תיר ולא תיר כסוף שינה כנ"ל: **באא"ד** אך לא נראה כש"מ. כאן ובע"ש כנ"ל ע"ז א"מ פי' תכל ס"ח מ:

קודם ד"ה מעיינין: (ה) תוס' ד"ה נים וכו'. אך לא נראה סבי נמרבי פסחים: (ו) באא"ד וכירושלמי מפורש נבי הך ברייתא י"ב פי' דתני כו' אמין לו שוליים שו"ל:

הגהות מהר"ב רגשבורג

א) גמ' דלא סבי דלא משלם. עי' כ"ן וכיסב"ל ומשמע דלא טוי זה בגיכיסתם ובכן בפשיטות אתי שפיר פרש"י ותוס', ולא"ל גמ"ש בעל אהבת שולם ושער המלך

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה יחיד כו' אם לא לבור אסור כו' סס"ד ואמ"ב שמא ת"ל בסנהם מחרוטות לא בשבת כו': (ב) ד"ה קאמר כו' בפ' מקום שנהגו לויתבר בנעילת בסנדל: (ג) ד"ה לצערי כו' ואי לא מצי לא מצער נפשיה בסס"ד ואמ"ב מה"ד לא יהא אלא נדר וכי אינו משלם אם נדרו ליומא אחרינא: (ד) ד"ה היכי עבדי ל"ל

נר מצוה

[עמ"ס הט"ז א"מ פי' מנל ס"ק ת סגיה סכלא קלת בתריכות]

נ א מיי' פ"א מהלכות תענית הלכה י עוש"ע א"מ פי' תקסה סעיף ו: [ועי' עוש' נדה סב: ד"ה נים]

נא ב מיי' פ"ד מהלכות מדרש הלכה טז סמג עשין רמב עוש"ע שם סעיף ב:

נב ג מיי' פ"א מהלכות תענית הלכה יב סמג עשין מד"ס ג עוד עוש"ע שם פי' רכ סעיף ב:

נג ד מיי' שם עוש"ע שם פי' תקסה סעיף ב:

נד ה ו מיי' וסמג שם עוש"ע שם פי' רסה סעיף ד:

נה ז מיי' פ"ג מהלכות תענית הלכה ג והלכה ד עוש"ע שם פי' תקסה סעיף ג:

נו ח מיי' שם הלכה ה עוש"ע שם סעיף ד:

נז ט מיי' שם הלכה ח ועוש"ע שם סעיף ז:

נח י מיי' פ"א מהלכות יז עוש"ע א"מ פי' תקסו סעיף עז:

רבינו חננאל

שנת תרדמה אלא נים ולא נים כגון זה אע"פ שמתנמנם אוכל. (אלא) [אכל] אם ישן שנת קבע ונרדם (לא היא אלא ישן) לגמרי אינו אוכל: ירושלמי ישן ועמד אסור לא שנו אלא שלא התנה אבל התנה מותר. קי"ל דלגבי תענית דאכיל בלילה ומסייק. אם נמר ופלק לא יאכל. אבל אם לא פילק ודעתו עוד ליכל אע"פ שישן עומד ואוכל. אבל בתעני שפוסק בו מבע"י אע"פ שפוסק תוהר ואוכל עד שיבא השמש כי הא דאיתא באגדת איכה. ר' יהודה בן בתירה אול לנציבין בערובת צומא רבה אתא ריש כנשתא לוטוניה. א"ל כבר אכלי ופסקי לי. א"ל אשגח עלי דלא לימא הדוא ר' לא אשגח עליו אול עסיה ובפיסא אמרין אכל מן כל עינול חד פתית ואכל מן כל תבשיל חד פת ושתה מן כל (כוס וכוס) (חבית וחבית) חד כוס. ש"מ דאע"ג דפסק אכיל. ולענין מישתו מיא היכא דאית ליה למיכל.

נר מצוה

[ל"ל תמציות]

פסחים קכ: מגילה יח: יבמות נד. הלה סב.

[ל"ל דיומא אם לא דמלא אלא מלא דיומא היא]

[ל"ל אמר]

[נדרים לא:]

פסחים נד:

שבת יח. ע"ש

[לקמן יד. ושם ליתא מה אלו וכן הוא גירי ירושלמי]

מגילה ס:

[נוש' אמר]

[מועד קטן.]

[נעיל כ:]

שמואל ה יב

יומא לא.

[תרגום של ממש בנכרים בעיכרא דבריס כח כנ]

**מגילה ב:

נחמיה ט.

נוש"א

מי שקבל על עצמו [בתענית ואינו יודע אם קבל על עצמו ביום תענית ג' בגר טאסורים בנעילת סנדל - אסור לנעול נעל]

מגנ"ה

הנהגות טובות לבני נעורת הסנדל בתענית ג' בגר

נוש"א/מגנ"ה

טעות רב: לוה אדם תעניתו ופורע ט"ל טאמר שמואל ⑥ ⑦ ⑧ ⑨ ⑩ ⑪ ⑫ ⑬ ⑭ ⑮ ⑯ ⑰ ⑱ ⑲ ⑳ ㉑ ㉒ ㉓ ㉔ ㉕ ㉖ ㉗ ㉘ ㉙ ㉚ ㉛ ㉜ ㉝ ㉞ ㉟ ㊱ ㊲ ㊳ ㊴ ㊵ ㊶ ㊷ ㊸ ㊹ ㊺ ㊻ ㊼ ㊽ ㊾ ㊿ אי-מקשה על רב ב-מסכים עם רב

נוש"א

המשך התעניות אחרי שבע הראשונות (ע"ל הגיה) בלילה ומסיק. אם נמר ופלק לא יאכל. אבל אם לא פילק ודעתו עוד ליכל אע"פ שישן עומד ואוכל. אבל בתעני שפוסק בו מבע"י אע"פ שפוסק תוהר ואוכל עד שיבא השמש כי הא דאיתא באגדת איכה. ר' יהודה בן בתירה אול לנציבין בערובת צומא רבה אתא ריש כנשתא לוטוניה. א"ל כבר אכלי ופסקי לי. א"ל אשגח עלי דלא לימא הדוא ר' לא אשגח עליו אול עסיה ובפיסא אמרין אכל מן כל עינול חד פתית ואכל מן כל תבשיל חד פת ושתה מן כל (כוס וכוס) (חבית וחבית) חד כוס. ש"מ דאע"ג דפסק אכיל. ולענין מישתו מיא היכא דאית ליה למיכל.

נוש"א

• מקור לאיסור עשיית מלאכה בתענית ג' בגר

• תלוקת יום התענית - מה עושים עד הצהרים ומה עושים עד הערב